

over Insekten van de nieuwste uitgave van Brehm's Tierleben, 1915, nog niet op de hoogte was van Prochnow's onderzoekingen. Hij vertelt nog, dat de kever „met het halsschild en achterlijfseinde tegen het grondvlak steunt“ en „hierbij stoot hij met het begin zijner dekschilden krachtig tegen het grondvlak“.

Arnhem, Dec. 1919.

DR. A. C. OUDEMANS.

Naschrift. In de Wintervergadering der Nederlandsche Entomologische Vereniging van 15 Febr. 1920 verbeterde de heer G. Doorman de laatste verklaring van het springen der Knipkevers. Zijne uiteenzetting zal in het Verslag dier Vergadering verschijnen.

In een volgend artikel zal ik iets mededeelen over de wijze van vliegen of zweven van Draakjes en Slangen.

Arnhem.

DR. A. C. OUDEMANS.

MIJN uitvoerig artikel over dit onderwerp in den vorigen jaargang besloot ik met den wensch, na afloop van het broedseizoen 1919 in de gelegenheid te mogen zijn, De Levende Natuur een goedgeslaagde foto van de zilvermeeuw ter reproductie aan te bieden. Nu het mij gelukt is deze schuwe bewoonster van het eenzame duin tot contact-maken te dwingen, zal ik mijn belofte nakomen en tegelijkertijd de redactie verzoeken mij nog eenige ruimte in dit blad te willen afstaan om mijn voornaamste ervaringen van 1919 te kunnen mededeelen.

Mijn tijd was dit jaar te beperkt om er vaak met het toestel op uit te gaan. De feestdagen in Mei en Juni, nu en dan een vrije Zaterdagmiddag en een paar

Zondagen, die ik voor het doel opofferde, bleken echter ruimschoots voldoende te zijn om me een mooie serie contactopnamen te bezorgen van vogelsoorten, die tot heden in mijn fotocollectie ontbraken.

Aan het begin van de broedperiode stonden voor dit jaar op het programma; kluit, scholekster, grutto, kievit, tureluur, wilde eend, dwergstern, zilvermeeuw, wulp en strandplevier en eer Juli ten einde was, hadden al deze vogels, uitgezonderd de laatste, een voor een het contactstaafje tegen het koperen ringetje gedrukt.

Broedplaatsen van grutto, kievit en tureluur, het trio bij uitnemendheid van onze weilanden, waren, ook zonder er bepaald voor op reis te gaan, van hieruit gemakkelijk te bereiken.

Op een afgelegen plekje in de Alblasserwaard bevindt zich een eendenkooi, een schilderachtig brokje natuur, slechts enkele bunders groot en bestaande uit een ruimen kooivijver, omringd door struikgewas en hoogopgaand hout.

De honderden hectaren hooi- en weiland, te midden waarvan de kooi gelegen is, lokken door hun rustige ligging ieder voorjaar ettelijke watervogels, die er den broedtijd komen doorbrengen. Het wemelt er in Mei en Juni van grutto's, tureluurs en kemphaantjes, die hier hun legsels goed verscholen hebben tusschen het hooge gras; ook wilde eenden, zomertalingen en slobben broeden in de weilanden, voorzoover een geschikte nestplaats in de kooi zelf ontbreekt en natuurlijk mankeeren er evenmin de kieviten, wier legsels men echter op de minder begroeide gedeelten van het land moet zoeken en wel bij voorkeur op die plaatsen, waar de grond min of meer drassig is.

Zoodra ik kon verwachten, dat het meerendeel der vogels „broedvast“ zou wezen, ging ik op pad om de bekende voorbereidende maatregelen te treffen.

Daar mij ten eenenmale het instinct ontbreekt om nesten te vinden, moest ik de hulp inroepen van den kooiker, die beter met dit werk op de hoogte was en die me dan ook in minder dan geen tijd 6 bebroede legsels van den grutto, drie van den tureluur en twee van den kievit wist aan te wijzen.

Na een dag of wat zou ik met mijn camera terugkomen, om dan allereerst den grutto onder handen te nemen en zoo mogelijk dienzelfden dag nog den tureluur of den kievit. De kooiker verklaarde zich bereid om enkele groene kistjes, die ik hem toezenden zou, in de nabijheid van de nesten te plaatsen, opdat bij mijn verschijning de vogels niet meer schuw voor het toestel zouden zijn.

Werkelijk bleken den Zondag, die volgde op mijn eerste bezoek, 3 grutto's en één tureluur geheel vertrouwd te zijn met de verandering in hun omgeving; alleen de beide kieviten hadden het nest uit angst voor het vreemde voorwerp voorgoed verlaten.

Eén van de grutto's lag vlak onder de kooi. Dat was een prachtnest om mede te beginnen, want vanuit het dichte struikgewas zou ik op 25 M. afstand moeten kunnen zien, hoe de oude vogel op zijn nest sloop en het contact op zij gooide.

Ik stelde hier dus mijn camera op, schoof een plaat in, legde de geleiddraden

en regelde het contact, om zoo vlug mogelijk daarna weg te duiken in het groen van de kooi en met verlangen het oogenblik af te wachten, waarop de grutto ten tooneele zou verschijnen.

Nadat mannetje en wijfje mij meer dan tien minuten verveeld hadden met al schreeuwende in kringen boven het toestel te vliegen, zette het paartje zich eindelijk op honderd meter van het nest op het veld neer. Een oogenblik stonden ze daar te buigen en te knikken en daarna zag ik, dat het wijfje zich van haar wederhelft afscheidde. In gedoken houding en met versnelden pas ging het recht op het nest aan, ze bleef op een meter afstand daarvan stilstaan, weifelde even en liep toen met een groote bocht om het toestel heen, herhaalde dit nog eens

Fig. 1. De Grutto bij zijn nest.

Foto EYKMAN.

en nog eens en verzamelde eindelijk al den moed, die in haar was. Voorzichtig sloop ze den kop voorover gebogen, naar de eieren; juist op het moment, dat de lange snavel boven het legsel kwam en het koperdraadje, dat op een der eieren lag, op zij schoof, ging de stroom door, de sluitte klikte, de vogel sloeg verschrikt de vleugels uit en verliet in allerijl het verraderlijke plekje.

De plaat werd gewisseld, het contact hersteld en de sluitte opnieuw gespannen, daarna wachtte ik de volgende belichting af.

Dat ging lang niet zoo vlot als den eersten keer, de vogel had rond een half uur noodig om van den doorgestanen schrik te bekomen. Toen zou het wijfje het nog maar eens wagen; met afgemeten passen, spiedende in alle rich-

tingen kwam het nader en nader, nog één stap en toen raakte de snavel dat verwenschte koperdraadje weer aan. Opnieuw joeg het geheimzinnige geluid binnen in het groene kistje het dier den doodschrik op het lijf, zoodat het zich nu heilig voornam het eerste uur niet meer naar haar kostbaar bezit om te kijken. Mijn geduld werd dan ook de derde maal wel op de proef gesteld.

Daar mij bij de eerste twee opnamen gebleken was, dat de vogel telkens langs een zelfde paadje in het hoge gras, recht op den voorkant van het toestel kwam aanloopen, kon ik er zeker van zijn, het dier „en face“ gekiekt te hebben. Om een foto „en profil“ te krijgen moest ik dus de lens loodrecht op den wissel richten. Ik verplaatste daarom mijn toestel en mocht bij ontwikkeling van de derde photo de voldoening smaken, dat mijn voorspelling juist was geweest. (Fig. 1.)

Met mijn drie opnamen was ik tevreden, doch wilde dienzelfden dag nog even een kansje wagen bij den tureluur.

Daar moest ik een eind verder het veld voor in.

Zooals het nest daar lag, kon je op geen drie pas afstand gewaarworden of er wel eieren in lagen, want met behulp van de lange grashalmen, die om het nest staan, weet de vogel zoo handig een dakje boven het legsel te draaien, dat dit totaal aan het gezicht onttrokken wordt. Het gevolg was, dat er heel wat om het nest moest worden weggeknipt eer het „cameraklaar“ genoemd kon worden. Nadat alles stond opgesteld en het contact was aangelegd, overtuigde ik me of het legsel soms niet verlaten was geweest, doch de eieren voelden flink warm aan, zoodat ik moed had op een spoedig succes. Jammer genoeg kon ik niet, zooals bij den grutto, het heele gedoe van nabij gadeslaan, daarom geduld hebben en na een uurtje maar eens op goed geluk af gaan kijken.

Vervelen behoefde ik mij in dien tijd niet, want de kooi leverde genoeg bezienswaardigs, om het wachten tot een ontspanning te maken.

Van eendenkooien gaat voor mij altijd een bijzondere bekoring uit. Ook vroeger, al lang voordat ik nog aan fotografie dacht, zocht ik deze in het voorjaar geregeld op om er volop van de levende natuur te kunnen genieten. Er heerscht steeds een weelderig vogelleven, hetgeen trouwens voor de hand ligt, want alle elementen, die een goeden vogelstand waarborgen, zijn er aanwezig: water, riet, hoog hout, struikgewas en grienthout, hooi- en weiland en dit alles te midden van een steeds rustige omgeving, ver verwijderd van de bewoonde wereld.

Wanneer ik mijn oog houd voor een van de gaatjes in de rietmatten, welke rondom den vijver staan opgesteld, zie ik in bonte mengeling van kleuren verschillende soorten van eenden rondzwemmen. Daaronder nemen de gewone wilde, de halfverwilderde en de tamme eenden (de zgn. staleenden) de voornaamste plaats in, doch behalve deze scharrelen daar ook enkele slobben, pijlstaarten, zomertalingen en zelfs nog een achtergebleven wintertalinkje tusschendoor. De woerden steken in hun bruiloftspak gunstig af tegen de veel eenvoudiger gekleurde wijfjes, die evenwel beduidend geringer in aantal zijn, omdat de meeste zich thans onle-

dighouden met broeden. Overal vindt men hun nesten: op den grond binnen en buiten tegen de rietmatten, boven het water in de daar aangebrachte korven, in de grienden en in het struikgewas. Eén eend had zelfs de knoestige verdikking van een knotwilg als nestplaats uitgekozen. Dat schijnt volgens den kooiker heelemaal niet zeldzaam te zijn, het blijft voor mij echter een raadsel hoe de jongen, die toch kort na de geboorte het nest gaan verlaten, naar beneden moeten komen.

Fig. 2. Tureluur bij zijn eieren.

Foto EYKMAN.

Wanneer ik den vijver verder afkijk, zie ik kort bij den oever een reiger staan, die daar bezig is met visschen, een eindje verderop zwemmen twee meerkoeten een vangpijp binnen, (die in dezen tijd van het jaar volkomen veilig is). Een waterkipje gaat voor hen op de vlucht en verdwijnt wipstaartend onder het gebladerte van een overhangenden boomtak.

In het riet, dat langs de kanten groeit, huizen groote karekieten en andere rietzangersoorten, de lage struikjes zijn bevolkt door koekoeken, wielewalen, gras-

musschen, fitissen, zwartkopjes en braamsluipers. Tegen de rietmatten klemmen zich winterkoninkjes en meezen, die hier spinnetjes of kleine insectjes komen wegpikken, de hoge boomen worden bezocht door hout- en tortelduiven, kraaien, eksters en aalscholvers. Voeg daar nog bij, dat van 'smorgens vroeg tot 'savonds een onafgebroken trek van eenden plaats heeft van en naar den vijver, dan kan men zich indenken, dat in zoo'n kooi in het voorjaar een ongewone vogelbedrijvigheid heerscht, temeer wanneer men in aanmerking neemt, dat ieder dezer gevleugelde bewoners of bezoekers er zijn eigen manier op na houdt om op min of meer luidruchtige wijze zijn tegenwoordigheid te kennen te geven.

Het nurtje doorgebracht te midden van deze rijk afwisselende omgeving was om voor ik het wist.

Toen ik mijn tureluurlegsels daarna weer ging opzoeken, zag ik op een afstand van tien meter den oranjepootigen langsnavel van zijn nest schuiven. In alle stilte verdween het dier in het hoge gras en liet mij, zooals later zou blijken, een mooi geslaagde momentopname van zichzelf achter. (fig. 2) Gemakkelijk had ik het experiment nog een paar maal kunnen herhalen, andere bezigheden dwongen me evenwel weer op tijd thuis te zijn, zoodat ik het er bij liet en besloot om na een week terug te keeren, ten einde bij den kievit een hernieuwde poging te wagen. Ik vroeg, voor dat ik wegging, aan den kooiker of hij nog eens een paar nesten voor me wilde opzoeken, het plaatsen van fopkistjes was ditmaal onnoodig, omdat ik er iets anders op meende gevonden te hebben. Ik wilde n.l. probeeren of het mogelijk was het toestel zoodanig te camoufleren, dat het in het geheel niet tegen de omgeving afstak en stelde me voor dit te doen niet door beschildering of plantenbekleeding, doch met behulp van spiegels.

De beide zijwanden, de voor- en achterwand van de camerakist werden daartoe ieder behangen met een glasplaat, die ik van te voren aan de achterzijde met een verzilverend laagje bestreken had. Het geheele toestel zat dus binnen een viertal spiegels opgesloten, met dien verstande evenwel, dat de glasplaten onder een vrij scherpen hoek met den bodem kwamen te staan en aldus een naar onderen toe convergeerend spiegelkastje vormden.

Stonden de spiegels loodrecht, dan zou de vogel, wanneer hij naderbij kwam, van zijn eigen beeld schrikken, nu echter werd, als het toestel laag bij den grond in een weiland was opgesteld, aan alle vier de kanten het beeld van het gras teruggekaatst.

Ik plaatste bij wijze van proef de kist met de nieuwe vinding midden in een bleekveld en werkelijk, het effect was verrassend, ik zou het apparaat bijna zelf ondersteboven hebben geloopt. Alleen het dak stak een beetje hinderlijk af tegen de omgeving, dat was echter gauw verholpen, een flinke hoeveelheid versch gras eroverheen gestrooid en toen zou, van boven af bekeken, niemand gezegd hebben, dat daar iets ongewoons stond. Nadat tenslotte een vierkant gat in de

voorruit gesneden was om de lens een vrij uitzicht te bezorgen, was het breekbare omhulsel gereed en kon ik het veld er mede in om den kievit te gaan verschalken.

Gelukkig wist de kooiker me weer een paar nesten aan te wijzen, één ervan, een legsel van vier, was vrij sterk bebroed, het lag bovendien zeer mooi bovenop een klein bultje, zoodat ik mijn toestel laag bij den grond kon houden, de benedenrand van het glas zou diens gevolge niet boven de grashalmen uitkomen, waardoor naar onderen toe geen plotselinge overgang zichtbaar werd. De opstelling duurde, zooals van zelf sprak, wel wat langer dan gewoon, maar toen ik eenmaal gereed was, vertrok ik ook in de vaste overtuiging, dat de proef moest gelukken.

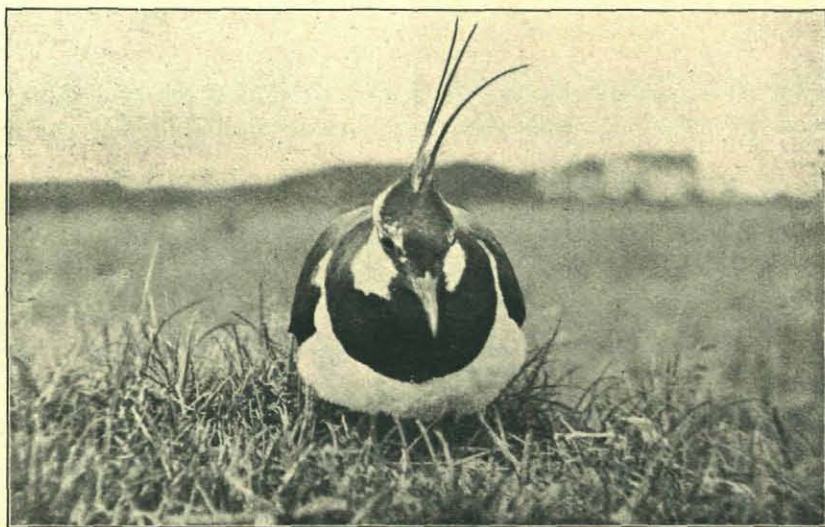

Fig. 3. De Kievit en zijn kuif.

Foto EYKMAN.

Voor tijdverdrijf ging ik maar weer een half uurtje naar de kooi, kiekte daar met een tweede camera een eend met tien jongen, die zoo juist uit het ei gekropen waren en eer drie kwartier verstreken waren, stond ik weer bij mijn kievitsnest, waar ik tot mijn vreugde bemerkte, dat de proefneming geheel naar wensch geslaagd was. Ik zou een tweede foto nemen, maar het electrische mechaniek weigerde. Bij onderzoek bleek de batterij te zijn uitgeput door kortsluiting in de geleidraden, zoodat ik, bij gebrek aan een reserve, de tweede poging voor dien dag moest opgeven. Toch keerde ik voldaan huiswaarts, omdat nu bewezen was, dat men, ook zonder voorbereiding, met schuwe vogels spoedig tot een resultaat kan komen. (Fig. 3.)

DR. C. EYKMAN.

(Wordt vervolgd).